

תמונות ישנות

מפלשתינה (ארץ-ישראל)

שעדיין לא ראיתם (בחלקם)

חלק ס"ט (69)

מאורעות 1936

חלק ג' (בתל אביב, יפו וחיפה)

©

אין לשנות, להוסיף או למחוק כל פרט במצגת זו. מעשה כזה ייחשב כעבירה על חוק זכויות יוצרים. כדי להבהיר – זכויות היוצרים מתייחסות למצגת בלבד !! (לא לתמונות !!)

מצגת זאת מאוחסנת בשרתי

אתר נוסטלגיה אונליין –

שימור התרבות הישראלית

www.nostal.co.il

בקרו ב[ארכיון המצגות](http://www.nostal.co.il) שבאתר

וצפו במצגות רבות נוספות בתחומי

שימור התרבות, הנוסטלגיה וההיסטוריה

של ישראל.

DUBA

איסוף
עריכה במחשב
והסברים

דובה
פרימרן

duba@isdn.net.il

www.geology-israel.co.il

חלק ס"ט (69)

מאורעות 1936

חלק ג' (בתל אביב, יפו וחיפה)

התצלומים המוצגים במצגת זו, צולמו ברובם ע"י מחלקת הצילום של ה"אמריקן קולוני", מסוף המאה ה-19 ועד שנות ה-30 של המאה ה-20. מחלקה זו נוסדה ע"י יהודי מומר – אלישע מאיירס. המחלקה כללה צלמים אחדים, שהבולט בהם היה לואיס לארסון השוודי.

צלמי המושבה תעדו נופים, בני אדם, וארועים שונים שקרו בפלשתינה ובמזרח התיכון כולו, כולל ההתיישבות היהודית, מלחמת העולם הראשונה והמנדט הבריטי.

התצלומים השמורים בארכיון המצוי במתחם מלון ה"אמריקן קולוני" בירושלים, אוגדו ע"י הצלמים לאלבומים, הכוללים תאורים מילוליים.

עותקי האוספים של ה"אמריקן קולוני", הנמצאים בספריית הקונגרס (משם הוצאתי את התמונות), נתרמו במהלך שנים רבות ע"י חברי המושבה ומשפחותיהם.

התמונות במצגת זו נלקחו מ"אוסף G.Eric Matson ורעייתו Edith", ומ"אוסף J.D.Whiting". ברוב התמונות ערכתי "שיפוצים", מאחר וחלקים מהם היו ממש הרוסים.

המספרים המקוריים של התמונות (כפי שהם מופיעים בספריית הקונגרס) – מופיעים על התמונות. בחרתי רק חלק משפע התמונות על המקומות הללו (אי אפשר להכניס הכל למצגת אחת).

מאורעות הדמים של תרצ"ו פרצו **ביפו** ב-**19 באפריל 1936**. **(על המאורעות ביפו ובתל אביב במצגת הזו).**

העילה הייתה שמועות שהופצו ברחוב הערבי על טבח שערכו כביכול היהודים בערבים.

ליד בית הממשל ביפו, **הסראיה**, התאספו המוני ערבים נזעמים. למרות שגם נציב המחוז וגם האימאם של המסגד הגדול הכחישו את השמועות ההמון הנזעם לא נרגע, והחל מתנפל בסכינים, באבנים ובמוטות ברזל ועץ על כל יהודי שהזדמן על דרכו.

הותקפו ביפו יהודים עוברי אורח או בזמן עבודה. הותקפו גם תושבי השכונות שבגבול תל אביב ויפו:

נווה שלום, שכונת שפירא ושכונת התקווה בבתיהם ומן המארב בדרכם לעבודתם או ממנה.

תשעה אנשים נהרגו ורבים נפצעו. בין הנרצחים ביום הראשון למאורעות היו אליעזר ביצ'וצקי,

שותף בבית חרושת לגזוז שהלך ליפו לרגל עסקיו, חיים פשיגודה בן 23, פקיד במשרד עורך דין,

יצחק פרנקל, רפד מכוניות במקום עבודתו, שני טייחים, אביגדור קופרמינץ וחיים קרונפלד שעבדו בבניין

ביפו, ודוד שאמבאדאל שעבד בבית קפה ערבי. מכוניתו של יוסף חיים זליקוב, מבעלי בנק מוריה נרגמה

באבנים ע"י המון פרוע בדרך כביש אבו-כביר, והוא נפצע ונפטר למחרת. למחרת חודשו ההתקפות

ונהרגו שבעה יהודים נוספים. במהלך השנה נמשכו היריות וההתקפות על יהודים ביפו ובתל אביב.

במיוחד הזדעזע הישוב מרצח שתי האחיות מרתה פינק ונחמה צדק בדרך לעבודתן בבית החולים ביפו.

ב-16 באוגוסט זרק ערבי פצצה מקרון רכבת על אנשים ברחוב הרצל, ודוד אלבלה, ילד בן שמונה,

שהיה בדרכו לבית הספר נהרג, ונפצעו 20 איש.

אירועים אלה היו אותות פתיחה למה שכוונה "**מאורעות**" או "**המרד הערבי הגדול**".

המרד התבטא לא רק בהתקפות על יהודים אלא גם בשביתה כללית ופגיעה בבריטים. במסגרת

השביתה הכללית הושבת גם **נמל יפו למשך ששה חודשים**, דבר שנתן תמריץ **לפתיחת נמל תל אביב**.

המצגת הזו (חלק ג') מתייחסת לארועים בתל אביב, יפו וחיפה,

והיא המשך ישיר למצגת הקודמת (חלק ב')

המופתי הגדול של ירושלים –
חג' אמין אל חוסייני.

אחד הגורמים הראשיים לשנאת
היהודים בארץ ישראל.
1936.

מוחמד אמין אל-חוסייני, היה מנהיג ערבי
-מוסלמי אשר כיהן **כמופתי של ירושלים**
בתקופת המנדט הבריטי.
הוא נודע בהתנגדותו הגורפת לציונות והיה
אנטישמי. אל-חוסייני היה המנהיג הראשי
של ערביי ארץ ישראל בשנות השלושים,
והיה אחראי ל**מתקפות הטרור על היישוב**
היהודי בארץ ישראל, ובמיוחד בתקופת
המרד הערבי הגדול ובתחילת מלחמת
העצמאות. כמו כן כיהן **כראש הוועד הערבי**
העליון כמעט במשך כל שנות חייו, ובמסגרת
זו **שיתף פעולה עם גרמניה הנאצית**.
הקים יחידה ערבית בסגנון נאצי, "ערב
החופשית", ואף **שירת כקצין ביחידת אס אס**.

יפ

מסגד חסן-בק בגבול שבין
תל-אביב ליפו, ממנו צלפו על
התושבים ברחוב הירקון בת"א.
1936

1936

חיפוש נשק על ערבים, בחוף יפו.

18017

התחלת "האזור המפורז" שבין תל-אביב ליפו. 1936

1936

רחובות סגורים בגדרות-תיל, ביפו.

18020

53

ABU KBR
POLICE POST
משטרה באבו-כביר

תחנת משטרה באבו-כביר. 1936

השדרה הוקמה בשנת 1915 על ידי המושל הטורקי של יפו **חסן-בק**, שקינא בשדרות רוטשילד שהקימו היהודים בתל אביב. בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה החליט חסן בק להקים שדרה דומה ביפו, אם כי השדרה לא הובילה לשום מקום מיוחד - בתצלום אוויר מאותה תקופה אפשר לראות כי השדרה מובילה לאחד מפרדסי יפו ומסתיימת שם.

השדרה הוקמה בבהילות ובכפיה של יהודים וערבים אשר נתפסו ברחובות, וגם החומרים לבנייתה, ובכלל זה השתילים, נשדדו מן היישוב בכח הזרוע. תושבי יפו זכרו לימים כיצד חסן בק: "הרחיב את הרחוב הראשי לנטוע בו שדרה ... נחטפו אנשים ברחוב ל"שוכרה" - עבודת כפיה לטובת הממשלה - והוטל עליהם לעבוד יומם ולילה כדי להחיש את נטיעת השדרה. עקרו אז עצים מגודלים שעיטרו פרדסים ונטעום שם, את המשתלה של האחים טובקין אשר בשכונה הריקו ללא כל תשלום, והציגום ככלי ריק".

עד סיום השלטון הטורקי בסתיו 1917, נקראה השדרה בשם: "**שדרות ג'מאל פשה**" על שמו של השליט הטורקי **ג'מאל פשה**, שהיה מושל סוריה וארץ ישראל.

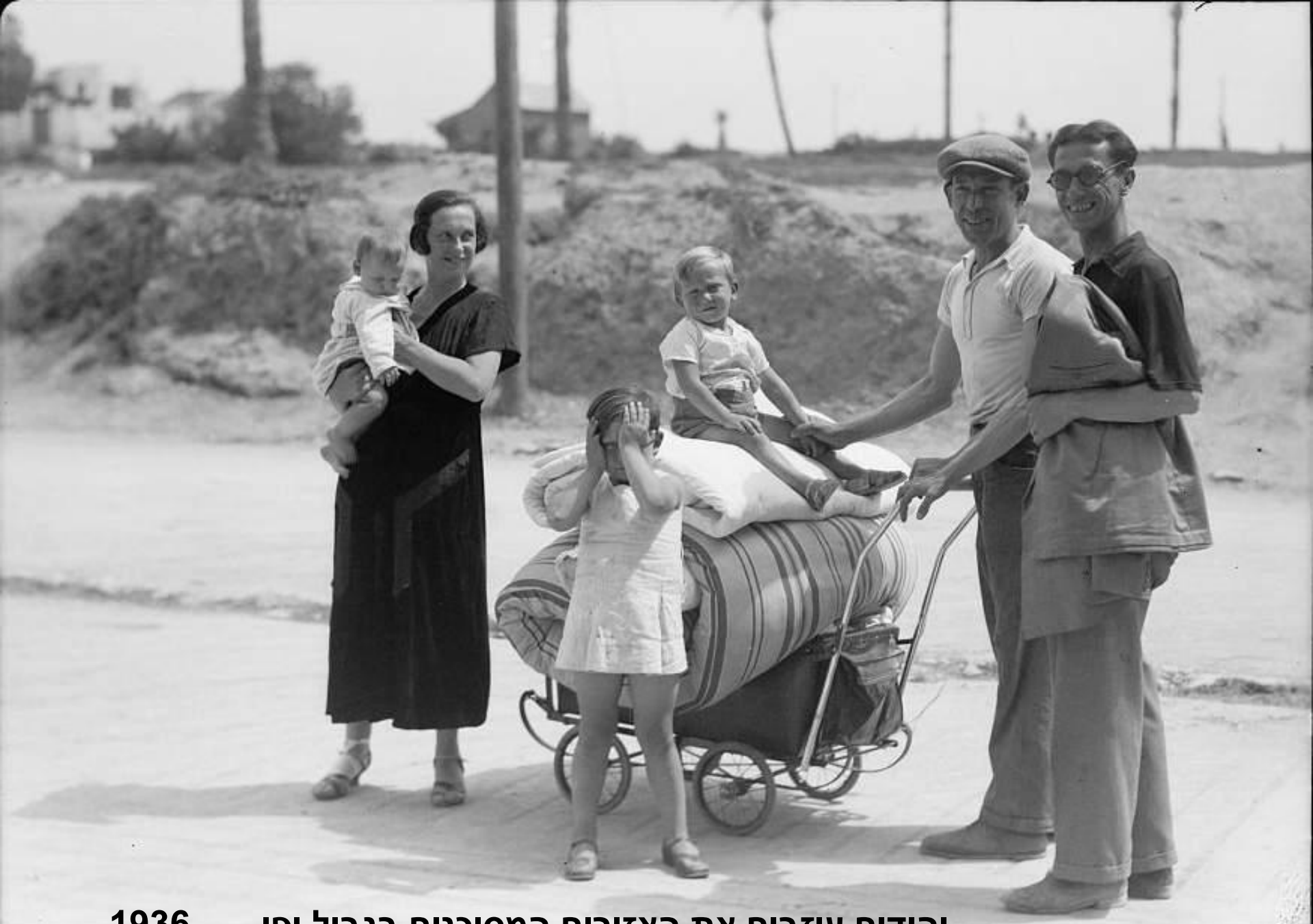

שברי זכוכיות ואבנים על הכביש, להפריע לתנועת כלי-רכב. יפו. 1936

18024

רחוב חסום ע"י תועמלנים, שהניחו אבנים וגדרות תיל בכביש. יפו. 1936

1936 יהודים עוזבים את האזורים המסוכנים בגבול יפו.

גם ערבים נוטשים את האזורים "המפורזים" ביפו. 1936

18027

מכונית יהודית שרופה. הנהג, יוסף חיים זליקוב, נפצע קשה ומת למחרת. 19.4.1936

שכונת מנשייה, ביפו. בית יהודי שנשרף ונהרס. 1936

18027

18029

1936

אותו בית שנהרס, מזוית אחרת.

חצר עם חומרי בנייה, של יהודים, שנישרף, יפו. 1936

18030

הצבא הבריטי מפוצץ בתים בשכונות עוני ביפו (ראו בהמשך) – מבט מרחוק. 1936

18031

כנ"ל, מבט יותר מקרוב.
יפו. 1936

18032

כנ"ל - מבט מקרוב. יפו - 1936

18033

חצוצרנים משמיעים תרועה לאזהרה מפני פיצוצים נוספים. יפו - 1936

הפיצוצים גרמו גם לאבדות בנפש.
חתול שנהרג משום שלא שם לב
לתרועות החצוצרות.

תוצאות הפיצוצים - הרס רב של הרבה בניינים. יפו. 1936

18036

מהנדסים בריטיים סורקים את אזור ההרס. יפו. 1936

קצה אזור הפיצוצים. פינוי מעבר לכלי הרכב הבריטיים.
יפו. 1936

יפו. 1936

קבוצת המהנדסים הבריטיים שהיו אחראים על הפיצוצים.

18039

תוצאות הפיצוצים. פתיחת "שדרה". מבט לדרום. 1936

18224

תוצאות הפיצוצים. השדרה החדשה, מבט לעבר בית המכס. 1936

קבוצת שוטרים וחיילים שומרים על יפו. 1936

18040

1936 קבוצת חיילים עם מכונת ירייה על גג תחנת המשטרה ביפו.
{ נראה כמו מקלע שווארצלוזה - ד.פ. }

18100

שמירה על פסי הרכבת מיפו לירושלים. 1936

צבא ומשטרה שומרים על
הכניסה לאזור ההרוס.
יפו. 1936

18042

מחסום ליד חוף הים ביפו. 1936

18043

1936 חיפוש נשק בחוף יפו.

1936

חיפוש נשק על ערבים בחוף יפו.

יחידת צבא סקוטית עם מיקלע. בתחנת כיבוי אש. יפו. 1936

1936 כוחות בריטיים ומשטרה ברחוב ראשי ביפו.

18048

צבא ומכונת "הצלב האדום" ברחוב ראשי ביפו. 1936

סוגרים ברשתות את חלונות תחנת המשטרה ביפו, נגד פצצות.

1936

18085

נמל יפו בזמן השביתה של הערבים. 1936

18220

ראשי הסירות והסווארים מתאספים לחידוש העבודה, עם סיום השביתה.
11.10.1936

אוניה ראשונה באה לנמל יפו, לאחר סיום השביתה. 11.10.1936.

הרגע הראשון של חידוש העבודה בתום השביתה. 11.10.1936

הסירה הראשונה שבאה לנמל יפו עם סיום השביתה. 11.10.1936

11.10.1936 הסחורות הראשונות יוצאות מבית המכס ביפו

18223

חברי המשלחת המלכותית לחקר המצב בפלשתינה , מבקרים בבית המכס. מביטים לעבר
שובר-הגלים החדש. הסברים ע"י קצין הנמל ונציב המחוז מר קרוסבי. 1936

מימין – שובר הגלים החדש של נמל יפו.
1936

תפוזים מובלים לאוניה, כאשר הסירות מקיפות את שובר-הגלים החדש. 1936

שובר הגלים החדש. 1936

18251

תל אביב

כתוצאה משביתת הערבים, החליטו להקים נמל גם בתל-אביב. כאן רואים את השלבים הראשונים של בניית המזח הזמני.

תוכניות להקים נמל המתחרה **בנמל יפו** השכנה החלו כבר עם הקמתה של **תל אביב**. במקור תוכננה הקמת הנמל בקרבת אחוזת בית, באזור מגדל האופרה (כיכר הכנסת) של ימינו, בקצה רחוב אלנבי. מתכנן הערים **פטריק גדס** התנגד לתוכנית זו אשר לא תאמה את תוכניתו. בשל תחילת **המרד הערבי הגדול ב-19 באפריל 1936** והשביתה שהוכרזה במסגרתו בנמל יפו, ועל מנת למנוע את נפילת ענף הפרדסנות שעליו התבססו היישובים העבריים לכלכלתם הוחלט להקים **נמל חלופי בתל אביב** - על אף התנגדות השלטון הבריטי, אשר ראה בכך כניעה לשביתה הערבית. הבריטים הסכימו להקמת מזח בצפונה של תל אביב ובלבד שהמימון לא יבוא מקופת המנדט. מיקומו של הנמל נקבע בצפון העיר, צפונית למצוק הכורכר ולבניין בית הספר הימי זבולון שליד הבית האדום. סמוך לשפך הירקון, אזור שבו נקטע קו רכסי הכורכר. משם, נהגו חניכי אגודת יורדי ים זבולון ומוריהם לצפות על הים ועל הנעשה בו. משם ירדו אל המים בימי ההתפרעויות ביפו ויצרו "מזח ארעי" עשוי שרשרת חיה של סירות קטנות הקשורות ביניהן בחבלים וכך העבירו מטענים אל החוף מספינות המשא שלא נכנסו לפריקה בנמל יפו

פורקים סחורה בידיים, בנמל החדש של תל אביב. מאי 1936.

על מנת להקים את הנמל הוקמה חברת "**אוצר מפעלי ים**", ומניותיה נרכשו על ידי הציבור היהודי. הקמת הנמל התבצעה על ידי יהודים יוצאי יוון (בעיקר יוצאי קהילת **סלוניקי**), אשר להם היה נסיון רב בעבודות הנמל. **מזח העץ, שהקמתו נחגגה בפאר רב, התמוטט למחרת היום**, אולם מזח מתכת חדש נבנה לאחר חודש.

המזח החדש של נמל תל אביב. מאי 1936.

מזח נמל תל אביב, נקבע בדיוק במקומו של 'עמוד הברזל' שקבעו במקום בשנת 1931, רב חובל **אריה גרבנוב** וחניכיו בני 'זבולון'. ב-**19 במאי 1936** לאחר פרוץ **המרד הערבי הגדול**, הגיעה למקום האונייה הראשונה, אוניית המשא **צ'טבורטי** שהפליגה תחת דגל יוגוסלבי ונשאה שקי מלט. באותו לילה, לבקשתו הדחופה של **מאיר דיזנגוף** מעמנואל טובים, פרקו מורי וחניכי בית הספר הימי של אגודת יורדי ים זבולון את מטען המלט על מזח ארעי שהקימו בין לילה, על ידי קשירת סירות כמזח צף. שק מלט אחד נמצא במוזיאון תל אביב לזכר המאורע. בשל הסמיכות למבנים של **יריד המזרח**, השתמשו בהם כמחסנים זמניים עד לבניית מחסני הקבע של הנמל.

משרד המכס החדש, בנמל תל אביב. מאי 1936

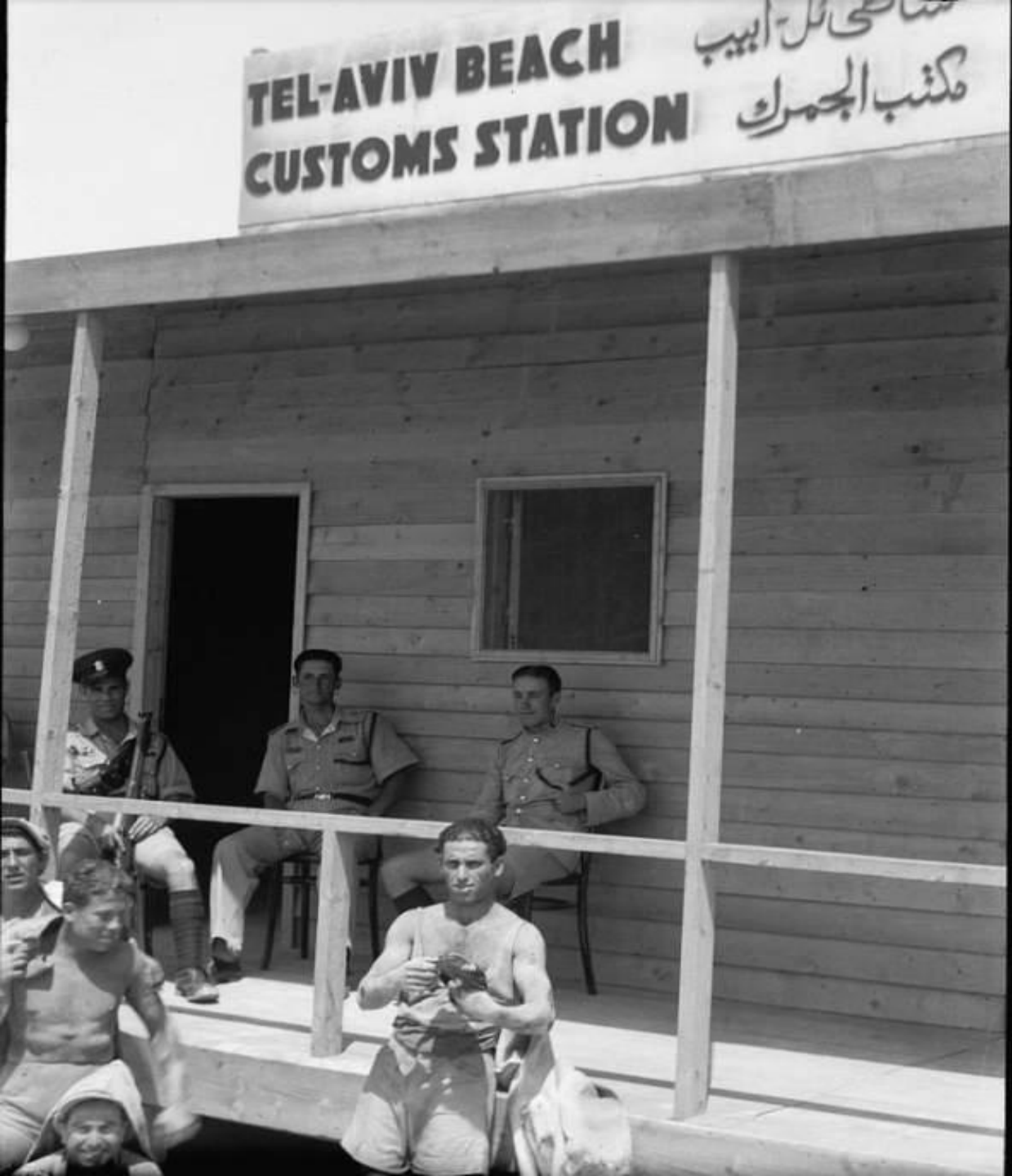
החלה חפירת נמל קבע על פי תוכניתו של מהנדס העיר **יעקב שיפמן**. בניית הנמל הסתיימה ב-**23 בפברואר 1938**, עת נפתח נמל הנוסעים. בית הנמל העברי הראשון עוררה התרגשות רבה ביישוב, ונחשבה בעיני רבים כצעד נוסף בדרך להקמת מדינה עצמאית. שירים רבים נכתבו לכבוד הנמל (המוכר בהם בימינו הוא "שיר לנמל" של **לאה גולדברג** המתחיל ב-"למרחקים מפליגות הספינות, אלף ידיים פורקות ובונות, אנו כובשים את החוף והגל, אנו בונים פה נמל"). כן רבים רכשו מניות בחברת "אוצר מפעלי ים" כהזדהות עם המפעל.

TEL-AVIV BEACH
CUSTOMS STATION

مناصی تل-ابیב
مكتب الجمرک

משרד המכס החדש, בנמל
תל אביב.
מבט מקרוב.

1936

18139

המזח החדש. אורך 200 מ'. רוחב 6.5 מ'. עם 3 מסילות ברזל.
דצמבר 1936

מבט לכיוון שובר הגלים החדש , בזמן בנייתו. 1936

**חפירת תעלת כניסה
לנמל תל אביב החדש.
1936**

חִיפָה

האוניה LAURENTIC , הנושאת צבא, נראית במרחק. בנמל – סיירות בריטיות. 1936

האוניה LAURENTIC עוגנת בנמל חיפה. ברקע – הכרמל. 1936

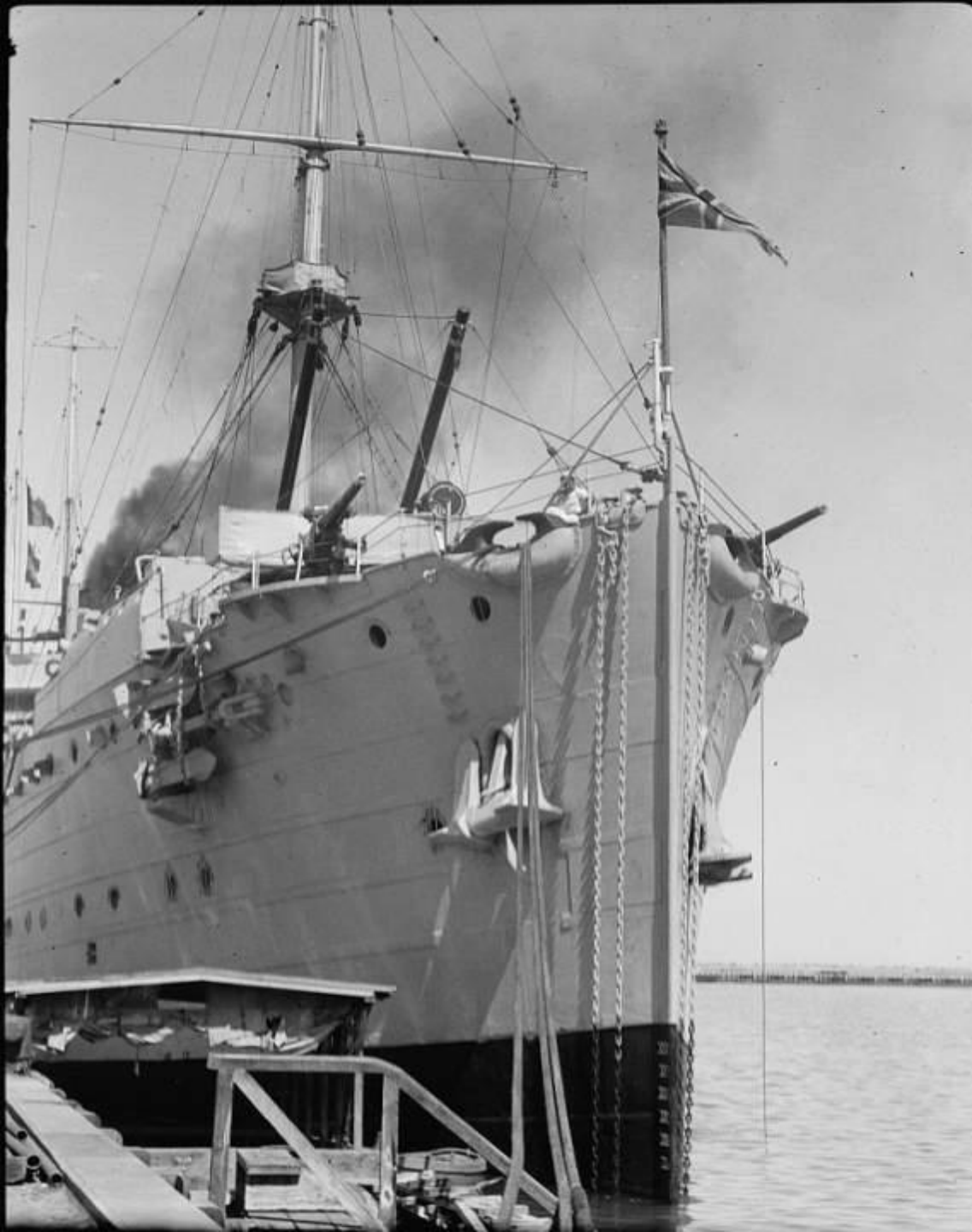

The second **SS Laurentic** was an 18,724-ton ocean liner built in 1927 by Harland and Wolff, Belfast, for the White Star Line. She served the White Star Line from **1927 to 1936**, undergoing two collisions during her career. The ship was then transformed into an auxiliary cruiser for the Royal Navy in the Second World War. The **Laurentic** was torpedoed by the German submarine *U-99* on **3 November 1940** off Bloody Foreland, County Donegal, Ireland, but she remained afloat. But after two more torpedoes hit her, she sank with the loss of 49 lives. This was the second ship of the company to have worn the name. The first, commissioned in 1909, suffered the same fate during the First World War

אניית ההובלה הבריטית
DORSETSHIRE קשורה
בנמל חיפה. 1936

HMS *Dorsetshire* (pennant number 40) was a heavy cruiser of the County class of the Royal Navy, named after the English county (now usually known as **Dorset**). She was launched on 29 January 1929 at Portsmouth Dockyard, UK. During the Second World War, she was commanded .by Captain **Augustus Agar** V.C

**אוניה בריטית מביאה ציוד צבאי
לצבא, בנמל חיפה.**

(שימו לב לתותחים)

1936

18181

אחת מהצוללות הבריטיות ליד ספינת מטען.
נמל חיפה - 1936

תותח ימי על ספינה בריטית בנמל חיפה. 1936

18183

חיילים לאחר ירידה מהאוניה LAURENTIC
1936

קצינים בריטיים יורדים מהאוניה DORSETSHIRE.

1936

18185

חיילים עולים עם ציודם על הרכבת בחיפה. מאחור מבצבים הארובות של האוניה שהביאה אותם לארץ. 1936.

מטוס הרוס מונח על קרון רכבת בחיפה, מובל לכיוון קהיר. 1936

18188

אמבולנס צבאי וקומנדקר שהובאו באוניה.
1936

משאית צבאית (אחת מרבות) שהובאו
לארץ באוניות
1936

גופתו של LT.CPL.MERRY , שנורה ליד צפת, מועברת על כתפי חבריו, בתחנה בחיפה.
1936

הגופה מועברת לרכבת, תובא לקבורה בסאראפנד. 1936

18193

710

מצגת זאת מאוחסנת בשרתי

אתר נוסטלגיה אונליין –

שימור התרבות הישראלית

www.nostal.co.il

בקרו ב[ארכיון המצגות](http://www.nostal.co.il) שבאתר

וצפו במצגות רבות נוספות בתחומי

שימור התרבות, הנוסטלגיה וההיסטוריה

של ישראל.